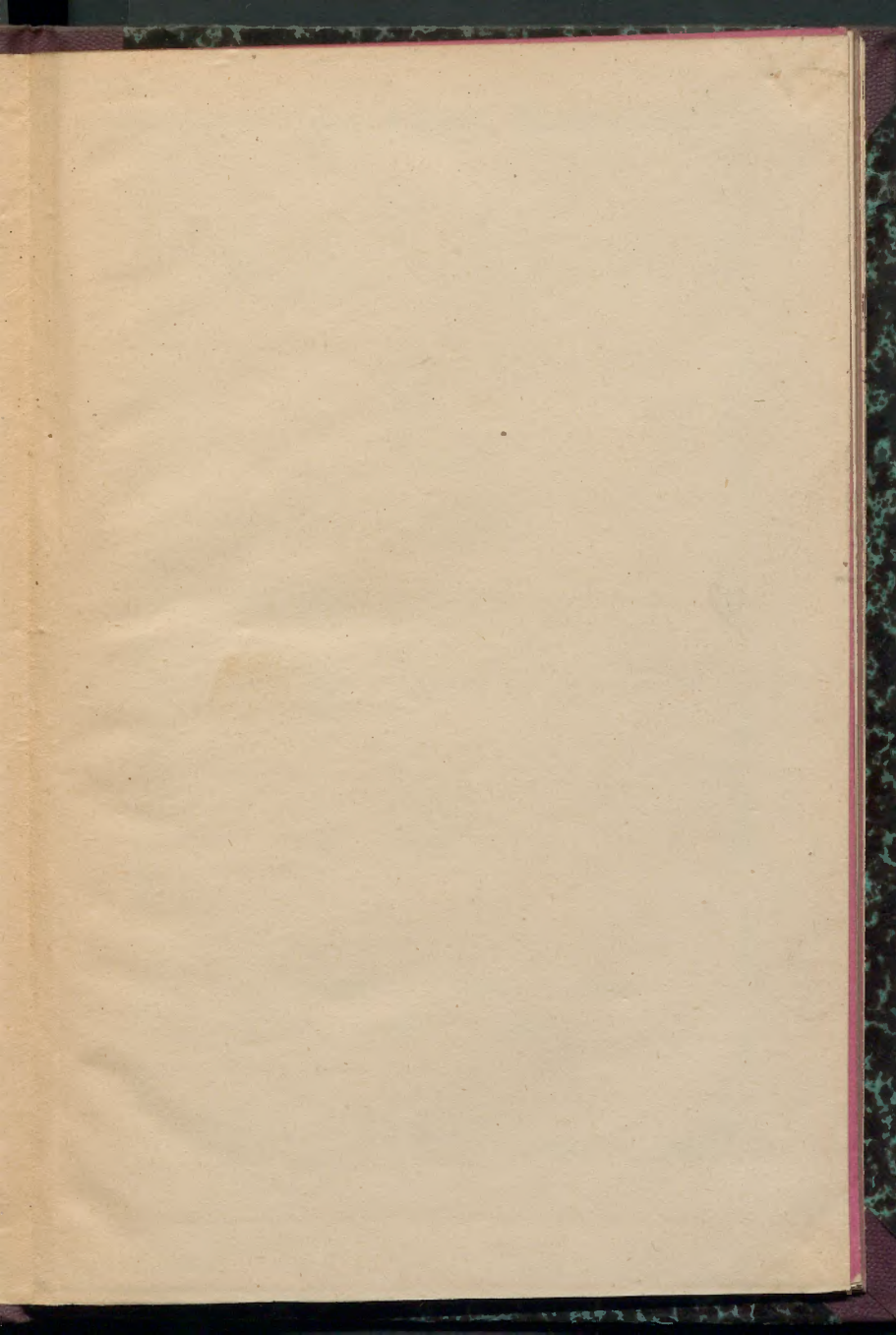

367

ms. 367.

ԱԼԼԱՀԸՆ ՔԵԼԱՄԸ

ԷՍԷՐ Ի

Տ. Լ. Մ Ո Ւ Տ Ի

معارف عامیه نظارت جلیله سنک ۱۹ تشرین ثانی ۳۰۳ تاریخی
و ۸۴۶ نومرولی رخصتنامه سیله طبع و نشر اولمشدر
مصارفی آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولندهرق طبع اولمشدر

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

Մ Ս Թ Պ Ս ՝ Ա Ի Գ Պ Ա Ղ Տ Ա Տ Լ Ե Ա Ն

Սուլթան Համադ Ֆառեհի Նո. 14

1894

ԱԼԼԱՀԸՆ ՔԵԼԱՄԸ

ԷՍԷՐ Ի

Տ. Լ. Մ Ո Ւ Տ Ի

معاری عمومیہ نظارت جلیلہ سنک ۱۹ تشرین ثانی ۳۰۳ تاریخلی
و ۸۳۰ نومرولی رخصتنامه سیله طبع ونشر اولمشدر
مصارفی آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولننرق طبع اولمشدر

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

ՄԱԹՊԱ՝Ս Ի Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

Սուլթան Համամ հասեդի նո. 14

1894

ԱԼԼԱՀԸՆ ՔԵԼԱՄԸ

(Աթիտէքի նուծոց 1886 սէնէսինտէ մէշնուր միւսպէշլիր Մր. Մուտի թարսֆընտուն Ամէրիգատու պէօյիւք պիր ճէմ'իյէթ հուգուրընտու իրատ օլունմըշ տըր: Պու նուծոցըն նէշրի միւֆիտ սէմ,րէլէրի մու- ճիպ օլսնաղընը մէ'մուլ էտէրիզ:)

Պու կիւն ասըլ Ալլահըն քէլամընտան պահս էտէճէյիզ: Զաննըմճա պու ճէմ'իյէթտէ, Ալլահըն քէլամը Անըն էլինտէ պիր վասըթա հալինտէ գուլ- լանըլարագ շիմտիյէտէք կէթիրտիյինտէն տահա զի- յատէ սէմէրէ հուսուլէ կէթիրմէսինի արզու էթմէ- յէն հիջ պիր հագիգի խրիսթիյան պուլունմագ, Հա- գիգի խրիսթիյան րուհանի հայաթ վէ գուվէթէ աճըգմըշ վէ սուսամըշ տըր: Իմտի հայաթը պապիյէ իսթիհսալ էտէ պիլմէմիզ անճագ Ալլահըն քէլամը վասըթասըլլէ օլա պիլիր: Զօզլար վար քի պու կիպի պիր ճէմ'իյէթէ կէլմէքլէ րուհանի հայաթ քէսպ էտէճէքլէրինի մէ'մուլ էտէրլէր: Էվվէթ, Էկէր պու կիպի քիմնէլէր Ալլահըն քէ- լամընա տահա եագըն կէլիրլէրսէ, իլ էլ էպէտ պագի գալըր հայաթա նա'իլ օլուրլար:

Եիւզ օն սոգուզընճը Մէգմուրտա Դաւիթ, քէ- լամը վասըթասըլլէ քէնտինի իհեա էյլէմէսինի

տօգուգ տէՖ'ա Ալլահտան նիյազ էտիյօր: Էկէր
պիր էրքէք եա գարը Բիթապը Մուգատտէսի
միւթալա'ա էթմէյի իհմալ էտէրսէ, գաչ տէՖ'ա
քիլիսէյէ կիտէշսէ կիթսին, պիր Փարգ էթմէզ.
անըն գալալի սօղոյարազ տէրունինտէ հագիգի
հայաթը ըրուհանիյէ գալմազ:

Պէն պիւթիւն Բիթապը Մուգատտէսէ ինա-
նըրըմ: Զէմանէմիգտէ կէրէք քիլիսէ տախլիլնտէ
վէ կէրէք քիլիսէ խարիճինտէ, Բիթապը Մու-
գատտէսին պա'զը գըթ'ալարընը թէրք էթմէյէ
պիր մէյլ ու արզու վար տըր: «Բիթապը Մու-
գատտէսէ ինանըր իսէմ' տէ, անըն հէփ գըսմ-
լարընա ինանմամ, 'Ահտը' Աթիգին պա'զը գըթ'ա-
լարը վար քի անլէրէ ինանմամ» տէմէք պա'զը-
լարը իշիւն պիր մօտա օլմուշ տըր: 'Էօմրիւմտէ
Բիթապը Մուգատտէսին պա'զը գըսմլարընը ըէտտ
էտիպ տէ, էն նիհայէ պիւթիւն Բիթապը Մու-
գատտէսի ըէտտ էթմէմիշ հիշ պիր ատէմ կէօր-
մէմիշ իմ: Կէչէնլէրտէ պիր ատէմին քէնտի վա'ի-
գինէ պիր Բիթապը Մուգատտէս կէօթիւրիւպ
անա քէնտի Բիթապը Մուգատտէսին կէօթէր-
մէք իսթէտիյինի օգուտըմ: Վա'իզ մէրգոււմա խի-
թապէն, «Նի'շիւն պու Բիթապը Մուգատտէսի
պէնի՞ քիթապըմը 'ատտ էտիյօրսըն» տէյիւ սիւ'ալ
էթտիքտէ, «Պէն սէնէլէրճէ գաթընըզըն վա'զ-
լարընը տինկէմիշ օլտըզըմտան, հէր նէ գէման Բի-
թապը Մուգատտէսին Փիլան այէթի եա գըսմը
սահիհ տէյիլտիր, տէր խիւն իսէ, էվէ կիտիպ մէզ-
քիւր այէթ եա գըթ'այը քէսիպ չըգարըր իտիմ:
Պու էճլտէն պու քիթապա վա'իզիմիգին Բիթապը

Մուգատտէսի թէսմլյէ էտիյօրում» տէյիւ ճէվապ վէրտի :

'Ահտը 'Աթիգտէ շիմտի ատէմլէրին պօշ եէրէ ի'թիրազ էթտիքլէրի հիչ պիր մատտէ եօգ տըր քի իպն իւլ ինսան անըն իւզէրինէ քէնտի մէօհ-րիւնիւ վազ' էթմիշ օլմասըն : Պու մագուլէ քիմ-սէլէր «Նուհըն սէֆինէսի, վէ թուֆան հագգըն-տա օլան հիքեայէյէ ինանմայըզ,» տէրլէր : Ֆազաթ պէն ինանըրում, զիրա Բրիստոս «Վէ Նուհըն կիւն-լէրինտէ օլտըղը կիպի, իպն իւլ ինսանըն կիւն-լէրինտէ տախի էօյլէ օլաճագ տըր : Զիւնքի Նուհ սէֆինէյէ կիրիպ թուֆան կէլէրէք ճիւմլէ խալ-գը հէլաք էյլէտիյի կիւնէ տէկին, եէյիպ իչէր-լէր վէ թէզէվվիւճ էտիպ թէզվիճ օլունուրլար ի-տի» (Ղուկ. 17. 26, 27) տէյիւ պույուրումը տըր :

Բրիստոս թուֆանա ինանըր իտի : Սէն իպն Ուլլահտան տահա պէօյի'ւք մի սին : Քիթապը Մուգատտէս սիզէ Բապալումըզ Յիսուս Բրիստոսըն ուլուհիյէթինի թա'լիմ էտիյօր : Բապալումըզ օլ պիր տիւնեատա նէլէր վուգու' պուլտըղընը թա'լիմ էտիյօր : Իմտի թուֆանըն վուգու' պուլուպ պուլմամասընտան մա'լիւմաթը օլմալը իտի :

Ղովտ, Ղովտըն զէվճէսի, Սոգոմ վէ Գոմօր հագ-գընտա օլան հիքեայէնին ինանըլմազ չէյլէր օլտը-ղը պա'զըլար թարաֆընտան իտտի'ա էտիլիյօր ի-սէ տէ, պէն պու հիքեայէնին սըհհէթինէ քեա-միլէն ինանըրում. զիրա Բրիստոս «Բէզալիք Ղով-տըն կիւնլէրինտէ օլտըղը կիպի, իպն իւլ ինսա-նըն կիւնլէրինտէ տախի պէօյլէ օլաճագ տըր, » (Ղուկ. 17. 28, 30) տէյիւ պույուրումը տըր :

Պէնի Իսրայէլին պագըր երլանա պագըր շիֆա պուլմալարը հիքեայէսի ինանըմազ տէնիլյօր խէ տէ , Քրիստոս , «վէ Մովսէս» պէրրիյէտէ երլանը եիւքսէյէ գալտըրտըղը միսիլիւ , Իպն իւլ ինսան պէօյլէ եիւքսէյէ գալտըրըմազ կէրէք տիր : Թա քի անա հէր իման էտէն հէլաք օլմայըս , է- պէտի հայաթա մալիք օլս » (Ղուկ . 3 . 14 , 15) տէյիւ պուլուրմըշ տըր :

Պէրրիյէտէ պէնի Իսրայէլին մանանա իլէ իթ'ամ օլունմասը ինանըմազ պիր շէյ տէյիւ իտտի'ա օլունմագտա տըր : Ֆազաթ Քրիստոս , «Էնտա- տընըզ պէրրիյէտէ մանանայը եէյիպ վէֆաթ էթտիլէր , » (Յովհ . 6 . 49) տէյիւ պուլուրմըշ տըր :

Խիւլասաի քէլամ , միւթէ'ալլիմանէ պիր սու- րէթտէ , « Յովնան վէ տտա պալըղը հիքեայէսինէ քի'մ ինանըր » տէրլէր : Պէն Քրիստոսըն էմլաթ- տան գըյա'մ էյլէտիյինէ ինանտըղըմ գատար մէզ- քիւր ըիվայէթէ ինանըրըմ : Զիրա Քրիստոս « Յովնան իւչ կիւն , իւչ կէճէ տտա պալըղընըն գարնընտա օլտըղը կիպի , Իպն իւլ ինսան տախի իւչ կիւն իւչ կէճէ զէմինին պաթնընտա օլաճագ տըր » (Մատթ . 12 . 40) տէմիշ տիր :

Քրիստոս օլ 'ասըրն առէմլէրինին 'ալամէթ թա- լէպ էթտիքլէրինի վէ Ֆազաթ քէնտիսիինն անլէ- րէ Յովնան փէյղամպէրին 'ալամէթինտէն ղայրի պիր 'ալամէթ վէրմէք իսթէմէտիյինի պէյան էյլէ- միշ տիր : Յովնան նէ' շէյէ 'ալամէթ իտի : Գըյա- վէթէ 'ալամէթ իտի : Երուսագէմ սէքէնէսի էմ- վաթտան գըյա'մ էթմիշ պիր զաթ կէօրէճէքլէր :

իշթէ Յովնան վագա՝ասը պու շէյէ պիր 'ալամէթ
իտի :

Պա՛ղըլար , պալըղըն աղղը պիր ատէմ եու-
տաճագ. դատար կէնիշ օլմատըղընը խտի'ա էտէր-
լէր , ֆագաթ քիթապտա Յովնանը եութմագ ի-
շիւն Րապպ պիր պէօյիւք պալըգ թա'եին էթմիշ
իտի տէյիւ օգույօրըմ : 'Աճէպա Ալլահ պիր 'ա-
տէմ եուտաճագ դատար պէօյիւք պիր պալըգ
թա'եին էտէ՞մէզ մի իտի : Էվվէթ Ալլահ պէօյլէ
պիր պալըգ թէտարիք էտէ պիլէճէյինտէն օ խու-
սուստա պիր կիւճլիւք եօգ իտի :

Տօսթլարըմտան պիրի պիր դաշ կիւն ագտէմ
պիր իխթիյար Իսգօշիալը իլէ պէրապէր Էվրօփա-
տան 'ավտէթ էթտի : Վափօրտա Գիթապը
Մուգատտէսի ճէրհ էթմէք իշիւն Ֆիլօսօֆճասընա
տէլիլ վէ պիւրհանլար կէթիրէն իքի իւշ շախս-
լար պուլունմագտա իտի : Անլէրտէն պիրի Գի-
թապը Մուգատտէսի 'իլմ նօգթաի նազարընտուն
թէֆթիշ ու թէհարրի էթմիշ օլտըղընը պէյան
էյլէտի : Մէրգուլմ , « Գիթապը Մուգատտէս Բա-
ղամըն մէրքէպինին թէքէլլիւմ էյլէտիյինի
պէյան էտիյօր իսէ տէ , պէն մէրքէպին աղղընը
թէֆթիշ ու թէտգիգ էտիպ , անըն թէշէքքիւ-
լինտէն թէքէլլիւմ էթմէսինին միւմքինսիզ օլտը-
ղընը պուլույօրըմ » տէտիյինտէ , Իսգօշիալը ,
« Էֆէնտի , սէն մէրքէպի խալգ էթ տէ , պէն
անը սէօյլէտիրիմ » տէսի : Նէ աճաի'պ շէյ քի մէր-
քէպի եարատան Զաթը Ճէլիլ անա լիսան վէր-
մէյէ միւգթէտիր օլմասըն : Պիզիմ Փէրիզէմիզ
Թէքվին քիթապընտան Վահի քիթապընատէք

Քէլամ Ուլլահա ինանմագ տըր :

Քիթապը Մուգատտէստէ անկլամատըղըմ չօգ չէյլէր վար իսէ տէ , անլէրէ ինանըրմ : Անտէ պէնիմ էօլչէմէյէճէյիմ պիր տէրինլիք վէ պիր եիւքսէքլիք վար տըր : Փէք մէսըրըմ քի Քիթապը Մուգատտէս « խաֆի օլան չէյլէր Ալլահըմըզ Բապպա մախսուս տըր , վէ Փազաթ քէշֆ օլունան չէյլէր իլ էլ էպէտ պիգիմ վէ էվլատլարըմըզ իչիւն տիր » տէյիւ պույուրույօր : Քէշֆ օլունան չէյլէրի գապուլ էտէլիմ տէ խաֆի օլան չէյլէր կիթտիքճէ աչիքեար օլաճագ տըր : Օն սէնէ էվվէլ պանա գարանլըզ վէ էսրար նէվ'ինտէն կէօրիւնէն չօգ չէյլէր շիմտի կիւնէչին նուրը գատար աչըզ վէ պէրրագ տըր :

Խաթրտա հըֆզ օլունմաղա լայըզ պիր խուսուս տահա վար տըր : Պօղոս Տիմոթէոսա օլան րիսալէսինտէ « Պիւթիւն քիթապ իլհամը իլահի օլուպ , թա'լիմ վէ թա'գիր վէ իսլահ իչիւն վէ սալահ խուսուսընտա օլան թէ"տիպ իչիւն Փա"իտէլի տիր : Թա քի Ալլահ ատէմի քեամիլ վէ հէր էյի իչ իչիւն միւհէյյա պուլունա » (2. Տիմ. 3. 16) տէյիւ պույուրմըչ տըր : Իչթէ պուրատա րէսուլ 'Ահտը 'Աթիգի իմա էտիյօր : Քէզալիք , Քրիստոս « Մուհարրէր օլանըն Փէսլի միւմքինսիզ տիր , » տէմէքլէ տահա օլ վագթ 'Ահտը ձէտիտ եազըլմամըչ օլտըղընտան , 'Ահտը 'Աթիգի իմա էյլէմիչ տիր :

Լօնտրա չէհրինտէ պուլունտըղըմ վագթ , Քիթապը Մուգատտէս չիրքէթինին պէօյիւք պինսալընըն էօն թարաֆընտա « Բապպըն քէլամը իլ էլ

էպէտ գալը» այէթ ի քերիմէսինի մուհարրէր կէօրտիւմ: Պանա կէլիր քի պաշգա շէհրլէր կիպի լօնտրա շէհրի տախի խարապ օլուր, լաքին Բապլըն քէլամը իւ էլ էպէտ գալըր:

Պա՛գըլար «Պիզ Բիթապը Մուգատտէսէ ինանըրըզ, լաքին անտէ պուլունան խարիզ իւլ 'ատէ շէյլէրէ ինանամայըզ. պիզ 'ագըմըզըն էրէ պիւլ տիյի շէյլէրէ ինանըրըզ» տէրլէր: Էկէր պու էսասը իթթիխազ էտէճէք օլուրլար իսէ, պէշ տագիգէ կէչմէզտէն էսասը մէզքիւրիւն չիւրիւք օլտըզընը կէօրէճէքլէր տիր:

Մէսէլա, Թէքվին քիթապընտա Ալլահըն Հազրէթի Ատէմ իլէ խարիզ իւլ 'ատէ վէճկէ միւլազաթ էյլէտիյինի, քէզալիք Աբրահամ եիւզիւ իւզէրինէ տիւշէրէք Ալլահըն անըն իլէ միւքեալէմէ էթմէսինի օգուրըզ: Էկէր պու հիքեայէ օլունան վագը՛ալար վուզու՛ պուլմամըշ իսէ, Թէքվին քիթապընըն մուհարրիրի եալան սէօյլէմիշ տիր, վէ Էկէր պիր եալան սէօյլէմիշ իսէ, պիւլթիւն քիթապ եալան օլմա՞զ մը:

Խուրուճ քիթապընը էլէ ալ: Անտէ Մըսըրըլար իւզէրինէ կէլէն պէլա վէ Ֆէլաքէթլէրին հիքեայէսի եագըլը տըր. Ֆազաթ, մէզքիւր պէլալէր վուզու՛ պուլմամըշլար իսէ, Խուրուճ քիթապընըն մուհարրիրի եալան սէօյլէմիշ տիր:

Հապիլիլէր քիթապընը էլէ ալալմ: Օրատա Բապլըն հուզուրընտան չըզըպ, Ահարոնըն իքի օղուլարընը եագըպ թէլէֆ էտէն զարիպ աթէշ զիքր օլունմուշ տըր: Ֆազաթ Բիթապը Մուգատտէստէ մուհարրէր խարիզ իւլ 'ատէ շէյլէրի ըէտտ էտէճէք

իսէն, պիւթիւն Գիթապը Մուգատտէսի ընտտ
էթմէն լազըմ կէլիր:

Քրիստոս հագգընտա մուհարրէր հիքեայէյէ
կէլէրէք, հէր կիւն խարիգ իւլ 'ատէ շէյլէր վու-
գու' պուլտըղընը կէօրիւրիւզ: Անըն վալիտէսինին
րահմընտա վիւճուտէ կէլմէսի վէ թէվէլլիւտիւ
վազթընտէ խարիգ իւլ 'ատէ հալլէր վուգու'
պուլմասը միւճիգէ խտի, վէ Անըն վա'զ էյլէ-
տիյի իւշ, իւշ պուշուգ սէնէնին պիւթիւն
միւտտէթինտէ, միւճիգէլէր վուգու' պուլտու:
Րիւզկեարա էմր էտէր խտի, ըիւզկեար տալի ա-
նա իթա'աթ էտէր խտի, էմրազու 'իլլէթլէր Անա
իթա'աթ էտէր խտի, թապի'աթ անա իթա'աթ է-
տիպ, աղզընտա պիր տէօրթ լիւք օլարազ պալըզ,
տէնիգտէն չըգտը, վէ պու վէճիլէ հէր կիւն խա-
րիգ իւլ 'ատէ շէյլէր վուգու' պուլուր խտի:

Պիզիմ վա'զ էյլէտիյիմիզ ինճիլ խարիգ իւլ 'ատէ
վագը'ա վէ միւճիգէ ինճիլի տիր: Պա'զը իսլահաթ՝
միւսլիհէլէրիլէ պերապէր կէչիպ կիտէրլէր իսէ
տէ, պու Միւսլիհ քէնտի իսլահաթընը իլէրի
կէօթիւրմէք իշիւն տա'իմա եաշար:

Էլէր խարիգ իւլ 'ատէ օլանը, եա'նի միւճիգէյի
պէր թարաֆ էտէճիք օլուր իսէն, պիւթիւն
Գիթապը Մուգատտէսի ընտտ էթմէն լազըմ տըր:
Քրիստոս «կէօք վէ եէր զա''իլ օլուր, լաքին պէ-
նիմ սէօզլէրիմ սսլա զա''իլ օլմոյաճագ տըր» (Մատթ.
24. 35) պույուրըր: 'Աճէպա' Բապպ Յիսուսըն
սէօզլէրի զա''իլ օլմո'ւշ մը: Թագրիպէն 1,900 սէնէ
միւրիւր էթմիշ օլուպ, կիւնէչին պու կիւնքի
կիւնտէ օլտըղը գատար Գիթապը Մուգատտէս

ճիւղերի կէօրտիւլիւ հիշ պիր կիւն օլմամը տըր :
Շու կէչէն սէքիզ սէնէ զարփընտա , մէգքիւր
միւտտէթտէն էվվէլ օլան պիւթիւն 1,800 սէնէ
միւտտէթիւտէ օլտըղընտան զիյաոտէ Բիթապը
Մուգատտէս թապ' ու նէշր օլունմուշ տըր :
Յիտուսըն քէլամլարը էլ ան 350 լիսանլարա թէր-
ճէմէ օլունմըշ վէ զէմինին նիհայէթլէրինէ զա-
տար կէօնտէրիմիշ տիր : Շիմոի Բապպ Յիսուսըն
քէլամլարը էլլէրինտէ պուլունմայան հիշ պիր
միլլէթ գալմամը տըր :

Պիր գաշ սէնէ մուգատտէմ Ինկիլգճէ Բիթապը
Մուգատտէսին եէնի թէրճէմէսի հազըրլանտըգտա
կէրէք նիւ Եօրքտա կէրէք Լօնտրատա 'այնի կիւն-
տէ նէշր օլունտու : Միւթթէհիտէ Ի Ամէրիգանըն
Շիգակօ շէհրի սէքէնէսինտէն օլան պիր մաթպա-
'աճը , քէնտի շէհրինին մէգքիւր շէհրլէրտէն կէրի
գալմասընը իսթէմէյէրէք , Ինճիլի Շէրիֆին հէփ
քէլիմէլէրի , մասրաֆը քէնտի քիսէսինտէն թէ"-
տիյէ օլունմագ իւզրէ , նիւ Եօրքտան Շիգակօյա ,
Եա'նի 1000 միլլիք պիր մէսաֆէյէ , թէլէկրաֆլէ
պիլտիրիլմէսինի էմր էյլէտի : Պիր կիւն սօնկրա
նիւ Եօրքտա թապ' օլունմուշ պիր Ինճիլի Շէրիֆի
փօսթա իլէ ալա պիլիր իտի իսէ տէ , Ինճիլին
պիր ան էվվէլ Շիգակօտա թապ' ու նէշրինէ
արզուքէշ պուլունտըղընտան , պէօյիւք պիր մէպ-
լաղըն սարփընը տէր 'էօհտէ էյլէտի : Ֆապաթ ,
Բրիստոսըն վագթընտա , տահա մաթպա'ա Եա
թէլէկրաֆ նա մա'լիւմ օլտըղը սըրտտա , պիր փէյ-
ղամպէր գալգըպ օն տօգուզընճը 'աւրտա պալատէ
մէգքիւր շէյին վուգու'ընը խապէր վէրէճէք օլ-

սայրտը, Գրիստոսըն իճրա էտէ կէլտլյի միւ՝ ճիգէլէրտէն տահա պէօյիւք պիր միւ՝ ճիգէ սայր-
լաճագ իտի: Պու կիպի ճէլիւ պիր կիւնտէ եաշա-
տըղըմ իչիւն Ալլահա շիւքը էտէրիմ:

Խրիսթիյանլար վար տըր քի Գրիթապը Մու-
գատտէսին եալընըզ պիր գաշ պապլարընը միւ-
թալա՝ ա էտիպ, մա՛պագիսինի թէթէպպիւ՝ էթմէզ-
լէր: Զաննըմճա պու գատար քիմաէլէրին եարը
խրիսթիյան օլմալարընըն սէպէպլէրինտէն պիրի
պու տըր: Պու կիպի խրիսթիյանլարըն տինիէր-
վէրլիքլէրի եալընըզ փազար կիւնիւ կէօրիւնիւր
իսէ տէ, փազար էրթէսի կիւնիւ նապէտիտ օ-
լուր: Գրիլիսէտէ կէօրիւնիւր իսէ տէ, տիւքքեան-
տա զա՛՛իլ օլուր: Զաննըմճա, պու նէվ՝ խրիսթի-
յանլըգ, առէմլէրին Գրիթապը Մուգատտէսէ
լայրգըլլէ աշինա օլմատըգլարընտան իլէրի կէլի-
յօր:

Իմտի Պօղոս րէսուլ «Պիւթիւն քիթապ իլհամը
իլա՛ի օլուպ... Փա՛՛իտէլի տիր», տէտլյինտէ,
սէօյլէտլյի սէօզիւ էյի պիլիր իտի: Պիզ Գրիթապը
Մուգատտէսին հիշ պիր գըսմընը իհմալ էթմէ-
մէլի իզ, Փէյլամպլէրլէրին քիթապլարը եա վա՛նի
քիթապը հագգընտա հիշ մա՛լիւմաթլարը օլմայան
փէք չօգ առէմլէր վար տըր: Էկէր Ալլահ պիզիմ
վա՛նի քիթապընը օգու մամամըզը միւրատ էթ-
միշ օլսայրտը, զանն էտէ՞ր մի սինիզ քի վահի քի-
թապը թահրիր օլունաճագ իտի: Պինա՛՛էն յալէյհ
պիւթիւն Գրիթապը Մուգատտէսի օգուլուպ թէֆ-
թիշ էթմէյէ պօրճուլըզ: Օ զէման բուհանի
խրիսթիյանլար օլա պիլիրիզ: Հէմ սիզէ գապիէն

պէյան էտէրիմ քի պիր ատէմին ֆիքրի վէ գաւ-
պի ֆիթապը Մուգատտէսին քէլամ վէ ֆիքրլէրի
իլէ մէմլու իսէ, պէօյլէ պիր ատէմ խէլաւ միւթ-
տէսինի քէնտի տէրունինտէ սագլայամայըպ,
պաշգալարա պէյան վէ թէպլիղ էթմէք իսթէր:

Շիմտի պաշգա պիր նօգթայա, եա'նի ֆիթապը
Մուգատտէսի միւթալա'ա էթմէք իչիւն միւնա-
սիպ օլան ուսուլը նազարը տիգգաթա ալալըմ:

Էվվէլա, չունու պէյան էտէյիմ քի հէր պիր խրիս-
թիյանըն եանընտա իքի քիթապ, եա'նի ֆի-
թապը Մուգատտէս իլէ Ֆիհրիսթը Բէլիմաթ քի-
թապլարը պուլունմասը լազըմ տըր: Պէն աճաք
օն սէնէ խրիսթիյանըգ էթտիքտէն սօնրա Ֆիհ-
րիսթը Բէլիմաթ նամընտա պիր քիթապըն մէվ-
ճուտ օլաղընը իչիթտիմ: Պիր տէֆա' Պօսթօն-
տա պիր տինսիզ իլէ գօնուչարաք, աճը Բրիս-
տոսա կէթիրմէք իսթէյօր իտիմ: Պէն մէրգուճա
ֆիթապը Մուգատտէստէ ֆիլան պիր սէօզ վար
տըր տէտիյիմտէ, մէրգուճ «խայր օ կիպի պիր
սէօզ եօգ տըր» տէյիպ, ֆիթապը Մուգատտէսի
էլիմէ վէրէրէք, Մէզքիւր սէօզիւ պուլ տէտի:
Պէն իքի իւչ սա'աթ արատըգտան սօնկրա աճը
պուլա պիլտիմ իսէ տէ, Ֆիհրիսթը Բէլիմաթըմ
օլսայըտը, մէզքիւր քէլամը պէչ տագիգտէ
պուլա պիլիր իտիմ:

Ասըլ մատտէմիզէ, եա'նի ֆիթապը Մուգատ-
տէսի միւթալա'ա էթմէնին ուսուլընա կէլինճէ,
պիր ատէմ խուսուսի պիր մատտէ ինթիխապ
էտիպ աճը միւթալա'ա էթմէլի: Պիլ Ֆարզ չօգ
ատէմէր, «Պիզ տէր հալ իմանա կէլմէք թա'լի-

մաթընը գապուլ էտէմէյիզ,» տէրէր իսէ տէ, պու թա'լիմաթըն հագիգի օլուպ օլմատըղընը պուլմագ իշիւն Գէլամ Ուլլահա միւրաճա'աթ էտիպ, անըն թա'լիմիւնի անկլամագ ինսան չէհատէթիւնի իշիթմէքտէն էվլա տըր:

Զիյարէթ էթտիյիմ պիր չէհրտէ, պիզիմ իքի մուզիրը թա'լիմ էօյրէթտիյիմիզի իտտի'ա էտէն պիր վա'իզէ րասթ կէտիյիմի տէր իսթըր էտիյօրըմ: Պունլարտան պիրի, տէր հալ իմանա կէլմէք թա'լիմի, տիկէրի իսէ՝ պիր ատէմին քէնտիւնին իսէլաս պուլմուշ օլտըղընա քէմուլը էմիյէթտէ պուլունմասը իտի, Պիր ատէմ պէնիմ էօյրէթտիյիմ պիր չէյ 'ալէյհինտէ վա'զ էտէրսէ Գիթապը Մուգգատտէսէ միւրաճա'աթ էտիպ, էօյրէթտիյիմի իսպաթ էտէրիմ: Պա'զը ատէմէր պուլունուր քի պին նէֆս քէնտիլէրի իշիւն Գիթապը Մուգգատտէսի թէֆթիշ էթմէյիպ, վա'իզին տէտիյիւնի գապուլ էտէրէր: Պու մագուլէ քիմնէլէրին սահիհ թա'լիմ վա'զ էտէն պիր վա'իզլէրի վար իսէ, իսաս պուլտայ էքմէյիլէ պէսլէնիրլէր, լաքին իզլալ էտիճի թա'լիմաթ վա'զ էտէն պիր վա'իզլէրի վար իսէ, սաման իլէ պէսլէնիրլէր: Իմտի, պէն պիր տէֆ'ա «Բապպ պէօյլէ պուլուրուր»՝ իպարէսինի իշիթմէյի՝ իշինտէ հիշ «Բապպ պէօյլէ պուլուրուր»՝ իպարէսի պուլունմայան չօգ վա'ղլարա միւրաճա'աթ թուլարըմ: Ասըլ մէս'էլէ պուլ տըր քի, անը քի'մ սէօյլէմիշ տիր: Ալլահ մը, հօգսա ինսա'ն մը. էկէր Ալլահ սէօյլէմիշ իսէ, օ քէլամ սահիհ օլմալը տըր:

Կէլէլիմ էմիյէթ մէս'էլէսինէ:

Պիր ատէմ քէնտինին գուրթուլմըջ օլտըղընա էմին
օլա պիլի՞ր մի : Պէնիմ օգուտըղմա պագարագ
Քիթապը Մուգգատտէս թամմ պու թա'լիմի
էօրէտիյօր : Ալլահըն էվլատընտան հէր պիրի ,
քէնտինին էօլիւմտէն հայաթա ինթիգալ էթմիչ
իտիյինի աէլէ+ իմթիյազընա մալիք տիր : Պօղոս
րէսուլ պու խուսուստա նէ՞ տէյօր :

« Զիրա պիլիրիզ քի էյէր քիւլպէ օլան իշպու
զէմինի խանէմիզ պօզուլուր իսէ , Ալլահ թարա-
ֆընտան էպէտի պիր պինամըզ , եա'նի սէմավաթ-
տա էլ իլէ եափըլմամըջ խանէմիզ վար տըր : » (2.
Գօր . 5 . 1) :

« Հայաթըմըզ օլան Քրիստոս իզհար օլունտըղը
զէման , սիզ տախի անըն իլէ պէրապէր 'իզզէթ
իլէ իզհար օլունաճագսընըզ : (Գօլ . 3 . 4) :

« Վէ էմանէթիմի օլ կիւնէ գատար հըֆզա
գատիր իտիյինէ ի'թիմատ էտէրիմ » : (2 . Տիմ . 1 .
12) : Իշթէ րէսուլըն պու խուսուստա ի'թիմատը
օլտըղը աշիքէար տըր :

Քրիստոս եէթմիչլէրի վա'զ էթմէյէ կէօնտէ-
րիպ տէ , անլէր քէնտի մուվաֆֆագիյէթլէրին-
տէն տօլայը ֆէվզ իւլ զայէ քէսպ ի ճէսարէթ
էթմիչ օլարագ 'ավտէթ էթտիքլէրինտէ , « իսմլէրի-
նիզին սէմավաթտա գայտ օլունտըղընա սէվինի-
նիզ , » (Լուգ . 10 . 20) տէյիւ պուլլուրտու :
Ֆագաթ պիլմէտիյիմիզ պիր չէյ հագգընտա մէս-
րուր օլմայըզ : Քրիստոս շակիրտլէրինէ քէնտի
իսմլէրինին սէմատա գայտ օլունտըղը իչիւն մէս-
րուր օլմալարընը էօրէտիյօր : Մա'լիւմինիզ տիր
քի Զաքարիա հէյքէլտէ օլտըղը վագթ , Գաբրիէլ ,

մէլէք կէլիպ անա Գրիստոսըն էօնիւնճէ կիտէ-
ճէք զաթըն փէտէրի օլաճաղընը խապէր վէրտի-
յինտէ շիւպհէ էթտի: Գաբրիէլ պինէրճէ սէնէ-
լէրտէն պէրու սէմատա պուլունմուշ օլուպ, օրա-
տա օլ զէմանատէք քէնտի սէօղիւնէ հիշ պիր
քիմսէ շիւպհէ էթմէմիշ իտի: Ֆազաթ զէմինի
թէշրիֆ էյլէտիյինտէ անըն իւք ըաթ կէլտիյի
շէյ սօղուգ պիր շիւպհէ իտի:

Մէլէյին սէօղիւնիւն սահիւ օլտըղընա տա"իր
Ջաքարիա պիր 'ալամէթ թալէպ էյլէտի: Պանա
կէլիւ քի Գաբրիէլ պիր տագիգէ հայրէթտէ գալ-
տը իսէ տէ, սօնկրա «Փէք 'ալա, էյեր սանա պիր
'ալամէթ վէրիլմէսի իշիւն իսրար էտէր իսէն, չօ-
ճուգ թօղունճայատէք սէն տիսիզ օլաճագ սըն, »
տէտի:

Ջանն էթմէմ քի քէնտի խէլասը խուսուսըն-
տա շիւպհէտէ օլան պիր ատէմ Գրիստոսա իշտաշ
օլմաղա միւնասիպ օլսուն: Պիգ պիգիմ խէլաս
պուլմամըգա էմին օլտըգտան սօնկրա, պաշգալա-
րըն իմոատընա եթիշմէք իշիւն 'աճէլէ էտէ պիլի-
րիզ: Պիր կիւն եանըմա պիր ատէմ կէլիպ, խէլաս
պուլմըշ օլտըղընա նէ վէճհլէ էմին օլա պիլէճէյի-
նի էն 'ալա սուրէթտէ քէնտինէ իզահ ու պէյան
էտէն պիր քիթապ կէօսթէրմէյէ միւգթէտիր օ-
լուպ օլմատըղըմը պէնտէն սիւ"ալ էյլէտիքտէ,
պէն տաթի «էվլէթ, կէօսթէրմէյէ միւգթէտիր իմ,
օլ քիթապա Յովհաննէս ըէսուլըն ըէսալէսի, »
տէրլէր տէտիմ: Տօսթում, էկէր սէնին խէլաս
պուլուպ պուլմատըղընը պիլմէք իսթէյօր իսէն,
սէն տէ օլըսալէյէ միւրաճա'աթ էյլէ: Յովհաննէս

րէսուէլ պու րէսալէտէ նէ՞ եազըյօր : « Պու շէյլէրի սիզ իպն Ուլլահըն իսմինէ իմանէ տէնլէրէ եազտըմ քի հայաթ քէ պէտիյէյէ մալիք օլտըղընըզը պիլէ-սինիզ » տէյօր (1 . Յովհ . 5 . 13) :

Տէր հալ իմանա կէլմէք մէս''էլէսինէ կէլլիմ : Տէր հալ իմանա կէլմէք 'ալէյհինտէ պիր ատէմին նասըլ վա'զ էտէպիլէճէյինի անկլամայօրըմ : Զա-քէոսըն իմանա կէլմէսինէ չօգ վազթ լազըմ օլ-մատը : Օրատան կէչէն փէյղամպէրի եալընըզ կէօ-րիւպ պիլմէք մէրազընտան աղաճա չըգտը , վէ էնիպ Քրիստոսը գասպուլ էթտի : Մատթէոս , Յովհաննէս , Անդրէաս , Փիլիպպոս վէ նաթանա-յէլին Քրիստոսս իման էթմէլէրի իչիւն նէ գա-տար վազթ լազըմ կէլտի :

Էյի միւթալա'ա էթտիյինիզտէ , Քրիստոս տա-հա եէր իւզէրինտէ իքէն , ատէմլէրին տէր հալ Անա իման էթտիքլէրինի կէօրէճէքսինիզ : Շիմտի եէնի պիր ինճիլ վազ' էտէրէք , Խրիսթիյան օլմագ թա'լիմ ու թէրպիյէ էսէրի տիր , վէ պիր ատէմին թէվպէյէ կէլմէսի ուզուէն միւտտէթէ միւհթաճ տըր , տէյէն ատէմլէր մէյտանա չըգսընլար : Պու մագուլէ քիմսէլէրտէն պիրինի քէնտի ճանլարընըն խէլասընը արայան ատէմլէր իլէ գօնուչմաղա տա'վէթ էտէրիմ : Իշթէ օ կիպլի պիր ատէմ կէլիպ պիր սանտալիա իւզէրինէ օթուրուր , վէ անըն եանընա եէնի ինճիլ վա'զ էտէն զաթ օթուրուպ , մէրգում իլէ շու վէճիլէ միւքեալէմէյէ պաշար :

« Խէլաս պուլմագ իսթէ'ր մի սին : »

Մէրգում — « Էվվէթ , իսթէրիմ : »

Վա'իզ — « Խրիսթիյան օլմագ իսթէ'ր մի սին : »

Մէրգում — «Էվէթ, իսթէրիմ»

Վա'իզ — «Աճէպա սէն պէնիմտէր հալ իմանա կէլմէք թա'լիմինէ ինանմայանլարտան պիրի օլտը-ղըմը պիլի'ր մի սին: Ջաննըմճա սէն պու խու-սուստա ուզուն վագթ տիւշիւնմէք կէրէք սին: Լաքին էկէր խուսուսի պիր էնտիշէ վէ թէլաշը-նըզ վար իսէ, ղէճա էտէրիմ հիմմէթ էտիպ սիզէ մուճիպ ի էնտիշէ օլան շէյի պէյան էտինիզ»

Մէրգում հիճապ էտէր, գըզարըր վէ քէնտի էնտիշէսինին սէպէպինի պէյան էթմէք իսթէմէզ իսէ տէ, ոսնկրա ճէսարէթլէնէրէք, «Տօղրուսընը սէյլլէյէրէք, սատապաթսըզ պուլունտըմ» տէր:

Վա'իզ — «Սիրգա'թ մը էթտին: Էֆէնտինտէն ագչէ՞ մի չալտըն» տէտիյինտէ, մէրգում «Էվ-վէթ» տէյիւ ճէվապ վէրինճէ, վա'իզ «Նէ՞գաւտար չալտըն» տէյիւ սիւ"ալ էթտիքտէ, մէրգում, «Պիլմէմ, հիսապընը սագլամատըմ» տէր:

Վա'իզ — «Փէք 'ալա, էկէր կէչէն սէնէ 1,000 թալէր չալտըն իսէ, պու սէնէ 500 թալէրտէն զիյատէ չալմա: Քէզալիք ֆէրտասը սէնէ 250 թալէրտէն, իւշիւնճիւ սէնէ 100 թալէրտէն զի-յատէ չալմա, թա քի տէօրտիւնճիւ սէնէնին նիհայէթինտէ թէվպէյէ կէլէրէք պիր խրիսթի-յան օլասըն: Էկէր էֆէնտին սէնի խըրսըզլըգտա թուլթաճագ օլուր իսէ, անա 'Պէն եավաշ եավաշ խրիսթիյան օլույօրըմ վէ խըրսըզլըգ 'ատէթիմի ազար ազար թէրք էտիյօրըմ՝ ճէվապընը վէր» տէյիւ թէնպիհ էտէր:

Մուհապպէթ մէս"էլէսինէ կէլէլիմ: Պա'զըլար «Ալլահը նա'սըլ զիյատէ սէվէ պիլիրիզ» տէյիւ

սիւ՛ալ էտէրէր: Պու մագուէ քիմսէլէր էլլէրինէ
Ֆիհրիթը Բէլիմաթ քիթապընը ալըպ, Բիթապը
Մուգատտէստէ մուհապպէթէ տա՛րի օլան իսլա-
րէլէրի թէֆթիշ ու թէհարրի էյլէսինէր, վէ
անընլէ մէժու վէ միւթէ՛էսսիր օլունճայատէք
Ալլահըն մուհապպէթի հագգընտա թէֆէքքիւր
վէ միւթալա՛աթտա պուլունսունլար. օլ վագթ
Ալլահը սէվմէմէք էտէմէյէճէքլէր տիր:

Իման մէս՛էլէսինէ կէլլիմ: Էկէր իման իշիւն
տու՛ա էթտիյիմաս՛աթլարը հիսապ էտէճէք օլուր
իսէմ, զաննրմճա անլէրին ճէմ՛ան ՛եքքիւնիւ այլա-
րա եթիշէճէք տիր: Չօգ տէֆ՛ա պանա իման
իհսան էյլէմէսի իշիւն մալսֆի տու՛ալար էթմիշ
իմ: Քէզալիք, տու՛ա ճէմ՛իյէթլէրինտէ այաղա
գալգըպ, Ալլահա իմանլարընը թէգքիտ էյլէմէսի
իշիւն հագըր օլանլարը տու՛այա թէշվիգ էթմիշ
իմ: Պիր կիւն Բօմալըլար րիսալէսինտէ (10. 17)
«Իման իշիթմէքտէն վէ իշիթմէք Ալլահըն քէլա-
մընտան» իպարէսինի օգույօր իտիմ: Բէսուլըն
պու քէլամը էթրաֆըմա պիր շիմշէք նուրը կիպի
լէմ՛ան էյլէտիյինտէն, «Պէն շիմտիյէտէք Եանկլըշ
ճիհէթէ պագըյօր իմիշ իմ» տէտիմ: Սէն պանա
Ալլահըն քէլամըլլէ փէրվէրտէ օլան պիր ատէմ
կէօսթէր, պէն տէ սանա իմանա մալիք օլան պիր
ատէմ կէօսթէրէյիմ: Քիթապը Մուգատտէս
վասըթասըլլէ Ալլահըն քէլամը հագգընտա քէսպի
մա՛լիւմաթ էյլէտիյին հալտէ, Ալլահա իմանըն
օլաճագ տըր:

Չօգլար ատէմլէրին տիւնեա փէրէսթիքտէն
Խէլաս պուլմալարը իշիւն պիր վասըթա կէօսթէր-

մէյի պէնտէն թալէպ էյլէմիշլէր տիր։ Պուենա ճէվապէն տէրիմ քի, էկէր աոտմլէրի տիւնեատան սօղոթմագ իսթէյօր իսէնիզ, անլէրի Ալլահըն քէլամընա եագլաշորըրընզ։ Չօգ քիմսէլէր տախի, «էկէր Բրիստոսա թապի՝ օլաճագ օլուր իսէք, պու եա շու շէյլէրտէն վագ կէչմէմիզ լազըմ կէլիր» տէրլէր։ Պու կիպի քիմսէլէրէ «Ալլահ մուհապպէթի վէ ա՛մալը խայրիյէ արզուսըյլէ մէմու օլաճագ օլուրլար իսէ, տիւնեայա թապի՝ օլմայաճագլար տըր» տէտիմ։ Պէն տիւնեանըն պանա պախշ էտէմէտիյի պիր 'ալա շէյէ մալիք օլմուշ օլտըզըմտան, տիւնեայա թապի՝ օլմագ իսթէմէմ։ էլինտէ Բիթապը Մուգատտէս կիպի պիր քիթապ պուլունուր իքէն՝ զէվզ ու սէֆա վէ մահզուզիյէթ պուլմագ իշլին տիւնեայա միւրաճա՛աթ էտէն զէվալը վէ պիշարէ խրիսթիյանը աճըրըմ։ Ալլահըն քէլամընը գալպինտէ հըֆզ էյլէ, Դաւիթ Ալլահըն քէլամընը քէնտի գալպինտէ հըֆզ էթտիյինի պէյան էյլէմիշ տիր։ Սիզ տիւնեատան այրըլմատըգճա պէօյիւք գուվ վէթէ ասլա մալիք օլմայաճալընը միւսէլլէմ օլտըզընտան, էկէր տիւնեատան ազատ գալմագ ինթէր իսէնիզ, Ալլահըն քէլամըյլէ փէրվէրտէ օլմալըսընըզ։

Պիր սէօզ տէ Կիրակի կիւնիւ մէքթէպի խօճալարընա սէյլէյէյիմ։ Շայանը թէ՛ էսսիւֆ պիր քէյֆիյէթ տիր քի Կիրակի մէքթէպլէրինտէն չօգլարը «Կիրակի մէքթէպի տէրսլէրի» նամընտա օլան ըիսալէ եա քիթապլարա Բիթապը Մուգատտէստէն զիյատէ էհէմմիյէթ վէրմէքտէ տիր-

լէր , էլէ կէշիւրէ պիւտիյինիզ հէփ քիթապլարտան մու'ալէնէթ ախզ էտէրէք տէրսի էօյրէնինիզ , ֆազաթ կիրակի մէքթէպինէ կիթտիյինիզտէ , թէֆսիր վէ տէրս քիթապլարընը էվտէ պրագընըզ : Սիզին իլէ պէրապէր պաշգա պիր շէյ տէյիլ , անճագ Ալլահըն քէլամընը ալընըզ , վէ ֆիթապը Մուգատտէսէ գարշը սէյլէյէնէրէ ըսթ կէլ տիյինիզտէ ֆիթապը Մուգատտէստէն միւնասիպ ճէվապ վէրմէյէ հազար օլընըզ : Քէնտի սիլահլարընը էյի գուլլանմաղը պիլէն 500 'ասքէր սիլահլարընը էյի գուլլանմաղը պիլմէյէն 10,000 'ասքէրի չափուգ թար ու մար էտէր :

Պիզիմ վա'իզլէրիմիզ տարլ ինճիլին քէլամլարընը իզահ ու թէֆսիրէ տահա զիյատէ տիգգաթ էթմէլի տիրլէր :

Շայանը էսէֆ պիր քէյֆիյէթ տիր քի , նիչէ վա'իզլէր վար քի , ֆիթապը Մուգատտէստէն պիր էսասը քէլամիթ թիսազ էթտիքտէն սօնկրա , 'իլմ ի նէպաթաթ , 'իլմ ի հիքմէթ վէ 'իւլումըսա'իրէտէն պահս էթմէյէ պաշլարլար , վէ սօնկրա տա ճէ'իա'աթըն ֆիթապը Մուգատտէսէ աշինա օլմատըզլարընա թէ'աճհիւպ էտէրլէր :

Քիթապը Մուգատտէսին ճէմա'աթ իւզէրինէ պէլլի վէ մու'այեէն պիր նուֆուզ ու թէ'սիրի օլմալը տըր քի , քիլիսէյի իհեա էտիպ իրիսթիյանլարըն սօղուգ գալլլէրինի թէշվիգ էյլէսին :

Ալլահ իհսան էյլէյէ քի Անըն Մուգատտէս քէլամընը տահա զիյատէ սէվէլիմ :

